

N Beroepsregl bouw 2018 A1
MH/JC/AS
799-2018

Brussel, 16 oktober 2018

ADVIES

over

DE BEROEPSREGLEMENTERINGEN IN DE BOUWSECTOR

De Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO heeft kennis genomen van de intentie van de Vlaamse overheid om de reglementeringen die de toegang tot de beroepen in de bouwsector regelen op te heffen, alsook van het feit dat de andere gewesten ter zake nog geen beslissing hebben genomen.

Na raadpleging van de betrokken beroeps- en interprofessionele organisaties, heeft het bureau van de Hoge Raad op 15 oktober 2018 bij hoogdringendheid onderstaand advies uitgebracht.

INLEIDING

Vooraleer in de bouwsector of in de elektrotechnische sector een beroep te mogen uitoefenen, moeten zelfstandigen aantonen dat zij over de minimale beroepsbekwaamheid daartoe beschikken. Deze reglementeringen hebben als doel de minimale kwaliteit van de uitoefening van de beroepen te garanderen om op die manier de consument en andere betrokkenen te beschermen en het aantal faillissementen tegen te gaan.

De reglementeringen die de toegang tot deze beroepen regelen, hier verder kortweg aangeduid als beroepsreglementeringen, kwamen initieel tot stand in de periode tussen 1960 en 1986. In 2007 werden ze gemoderniseerd en samengevoegd. In 2014 werd deze bevoegdheid geregionaliseerd waardoor nu de gewesten er voor bevoegd zijn. De Vlaamse overheid heeft nu de intentie om de desbetreffende koninklijke besluiten¹ op te heffen. In de andere gewesten is men ook aan het nadenken over de toekomst van deze reglementeringen maar werd er nog geen keuze gemaakt.

De Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO is in het verleden nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van en de aanpassingen aan de beroepsreglementeringen in de verschillende sectoren. In de periode 2014-2015 hebben de Hoge Raad en zijn leden bovendien nauw samengewerkt met de federale overheid en de gewesten aan de door de Europese Commissie georganiseerde wederzijdse evaluatieoefening van de beroepsreglementeringen.

Als federale adviesraad richt de Hoge Raad zich in de eerste plaats op het federale en Europese beleid dat de zelfstandigen en kmo's aanbelangt. In het kader van zijn adviesopdracht maar zeker ook in het kader van zijn opdracht een overlegplatform voor de zelfstandigen en de kmo's te vormen, spreekt de Hoge Raad zich in bepaalde gevallen ook uit over het regionale beleid, meer bepaald wanneer volgens hem afstemming tussen de regio's onderling of tussen de federale en regionale overheden aangewezen is.

¹ Het koninklijk besluit van 29 januari 2007 betreffende de beroepsbekwaamheid voor de uitoefening van zelfstandige activiteiten van het bouwvak en van de elektrotechniek, alsook van de algemene aanneming en het koninklijk besluit van 21 december 1974 tot bepaling van de eisen tot uitoefening van de beroepsbekwaamheid van installateur-frigorist in de kleine en middelgrote handels- en ambachtsondernemingen.

STANDPUNTEN

1. Efficiënt instrument om de minimale kwaliteit te garanderen

Wat de bouw- en elektrotechnische sector betreft, is de Hoge Raad van mening dat de beroepsreglementeringen een efficiënt instrument vormen om de minimale kwaliteit van de uitoefening van het beroep te garanderen.

Het is belangrijk die minimale kwaliteit te garanderen. In de eerste plaats omwille van de bescherming van de consument. Slecht uitgevoerde werken kunnen een grote financiële impact hebben voor de consument. Daarenboven kunnen bouwwerken een belangrijke impact hebben op de veiligheid en gezondheid van de consument en alle andere betrokken personen. Een minimale bekwaamheid is daarenboven nodig om de onderneming goede slaagkansen te geven en faillissementen, met alle persoonlijke en maatschappelijke schade tot gevolg, zoveel mogelijk te voorkomen.

Er bestaan ook andere systemen zoals labels of titelbescherming om deze minimale kwaliteit te garanderen maar die systemen zijn volgens de Hoge Raad minder efficiënt. Ze zijn minder doeltreffend in het garanderen van een minimale kwaliteit bij alle beroepsbeoefenaars actief in de sector maar kosten bovendien ook meer of brengen meer administratieve lasten met zich mee voor de ondernemingen, de consumenten en de overheid. In de elektrotechnische sector wordt als argument voor de afschaffing ook vaak verwezen naar de verplichte keuring van een elektrotechnische installatie. Dit is echter een loos argument vermits de keuring pas na de installatie plaatsvindt en de problemen nadien dus voor de consument zijn.

Uit de Europese wederzijdse evaluatieoefening is bovendien duidelijk gebleken dat in België de beroepsreglementeringen in de bouw- en elektrotechnische sector buitenlandse zelfstandigen niet discrimineren en zeker proportioneel zijn voor het nastreven van de door Europa erkende dwingende redenen van algemeen belang zoals de consumentenbescherming en de veiligheid.

Het argument dat de reglementering momenteel strenger is voor de Belgische zelfstandigen dan voor de buitenlandse zelfstandigen die hier werken willen uitvoeren, klopt bovendien niet helemaal. Er dient namelijk een onderscheid gemaakt te worden tussen de vestiging enerzijds en de grensoverschrijdende dienstverlening in het kader van tijdelijke mobiliteit anderzijds. In het kader van de vestiging zijn de voorwaarden inzake ervaring strenger voor de buitenlandse zelfstandige dan voor de Belgische zelfstandige. In het kader van tijdelijke mobiliteit is het wel zo dat een buitenlandse zelfstandige, indien het beroep in zijn of haar land van oorsprong niet gereguleerd is, met slechts één jaar ervaring hier diensten kan komen uitvoeren en dus minder ervaring moet aantonen dan de Belgische persoon die toegang wil hebben tot het beroep. Dat probleem heeft dus echter slechts betrekking op een deel van die buitenlandse beroepsbeoefenaars en door middel van goede controle (daadwerkelijk tijdelijke mobiliteit, minimale ervaring in land van oorsprong, enz.) zou dat aantal bovendien nog verder beperkt kunnen worden. Die specifieke situatie rechtvaardigt volgens de Hoge Raad niet om voor iedereen de gevraagde minimale bekwaamheid af te schaffen.

Ook de argumenten dat de afschaffing zal leiden tot meer starters en minder administratieve lasten overtuigen Hoge Raad niet. De minimale bekwaamheid die men nu dient aan te tonen remt volgens de Hoge Raad heel weinig starters af. Bovendien telt niet het aantal starters maar wel het aantal succesvolle starters. De administratieve last van de reglementering is bovendien ook zeer beperkt. Men kan op verschillende manieren zijn beroepsbekwaamheid aantonen en het is toch niet meer dan logisch dat men daadwerkelijk over die aan te tonen minimale bekwaamheid beschikt vooraleer men als zelfstandige in de sector start.

Het is in ieders belang dat alleen starters met een minimale kennis de markt betreden en in het geval van de bouwsector vormen de beroepsreglementeringen de beste wijze om dat te realiseren.

2. De bestaande reglementeringen verbeteren

Dat de beroepsreglementeringen volgens de Hoge Raad de meest efficiënte wijze zijn om de minimale kwaliteit van de werken in deze sector te garanderen, wil echter niet zeggen dat er geen verbeteringen aan kunnen of moeten aangebracht worden. De Hoge Raad is er zelf voorstander van om de beroepsreglementeringen op een aantal punten aan te passen.

Het argument dat de beroepsreglementering slechts een momentopname betreft en niet garandeert dat men 20 jaar later nog bekwaam is, is slechts deels een terecht argument. Zoals eerder opgemerkt biedt de reglementering slechts een garantie dat men over de minimale beroepsbekwaamheid beschikt maar dat is in ieder geval beter dan niets. Dit argument zou bovendien kunnen opgevangen worden door in de reglementering een luik permanente vorming te voorzien.

Het argument dat de bestaande reglementering door zowel Belgische als buitenlandse ondernemers omzeild wordt, is een terecht argument maar kan gemakkelijk beantwoord worden door daadwerkelijk meer en beter te controleren.

Wanneer een ondernemer voor het bewijzen van de minimale beroepsbekwaamheid beroep doet op een zogenaamde “aangestelde”, zijnde een personeelslid van de onderneming, zou men een periodieke bevestiging van die bekwaamheid kunnen vragen.

Tot slot is ook een regelmatige update van de beroepsreglementeringen, met name van de activiteiten en de vereiste kennis en vaardigheden, noodzakelijk.

3. Afstemming tussen de gewesten noodzakelijk

Bouwondernemingen zijn actief in de verschillende gewesten, ofwel omdat men gewestoverschrijdend diensten verleent, ofwel omdat men vestigingseenheden heeft in verschillende gewesten.

Indien de gewesten verschillende beslissingen nemen inzake de beroepsreglementeringen, dreigen er voor de bouwondernemingen zeer complexe situaties te ontstaan. Tevens dreigt er discriminatie en oneerlijke concurrentie indien men in één gewest niet en in andere gewesten wel zijn beroepsbekwaamheid moet bewijzen.

Ofwel moeten de gewesten streven naar zo uniform mogelijk regelgeving, ofwel dienen er afspraken gemaakt te worden over de onderlinge afstemming van de verschillende systemen, bijvoorbeeld door de creatie van een regeling voor de wederzijdse erkenning.

Momenteel stelt de Hoge Raad vast dat er een gebrek aan afstemming is wat dreigt te leiden tot oneerlijke concurrentie, bijkomende administratieve lasten en rechtsonzekerheid. In dit kader moet bovendien gewezen worden op de specifieke gevolgen voor de erkenning van aannemers van werken in het kader van de overheidsopdrachten.

BESLUIT

De Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO vraagt de reglementeringen die de toegang tot het beroep in de bouw- en elektrotechnische sector regelen niet op te heffen. Volgens de Hoge Raad blijven deze reglementeringen de meest efficiënte wijze om een minimale kwaliteitsgarantie in deze sectoren te garanderen. Die minimale kwaliteit is belangrijk met het oog op de consumentenbescherming, de veiligheid en het voorkomen van faillissementen. De bestaande reglementeringen kunnen op een aantal punten echter wel verbeterd worden. Aangezien bouwondernemingen in de verschillende regio's actief zijn, is een afstemming tussen het beleid van de drie gewesten absoluut noodzakelijk. Indien de gewesten er desondanks toch zouden voor kiezen om deze beroepsreglementeringen op te heffen, vraagt de Hoge Raad dat daarmee zou gewacht worden tot zowel in de bouw- als in de elektrotechnische sector een alternatief systeem voor minimale kwaliteitsbewaking werd gerealiseerd.
